

504
U 52

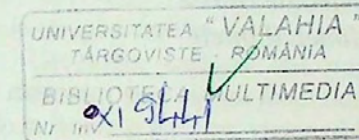
Irina Ungureanu

Geografia Mediului

2005

IRINA BRÎNDUȘA UNGUREANU

GEOGRAFIA MEDIULUI

Editura Universității „Al. I. Cuza”
2005

terestru, în care omul este numai o parte (rațională, cu drepturi specifice dar și cu multe responsabilități).

Desigur, o asemenea abordare nu este simplă. Ca grad de dificultate ea nu depășește însă potențialul mediu al anului de studii căruia i se adresează iar diversitatea lucrărilor practice/aplicațiilor aferente disciplinei înlesnește înțelegerea problemelor.

În același scop, cursul conține și o cantitate de informație ajutătoare. Astfel, ideile esențiale ale disciplinei sunt transmise simultan cu o primă fază a documentării bibliografice (subliniată tehnoredacțional prin schimbarea corpului de literă și prin recursul la exemplificări/detalieri în infrapaginal).

Cu aceste date, scrierea de față poate fi acceptată ca un curs-carte de specialitate. De asemenea, este posibil să-i intereseze pe geografi și după depășirea examenelor sau chiar a studiilor universitare. Ar putea, probabil, să intereseze și în afara *Geografiei*.

Irina-Brîndușa Ungureanu

GEOGRAFIA MEDIULUI

Introducere	p 3
Partea I Mediul înconjurător și geografia	8
1. Evoluția noțiunii și a terminologiei de specialitate	8
2. Știința și mediul	10
3. Geografia și mediul	12
3.1. Obiectul de studiu al geografiei mediului. Poziția în cadrul geografiei.	15
3.2. Relații cu alte științe	16
Partea a II-a Geosistemul.	18
1. Noțiuni generale de sistemică Analiza geosistemului; posibilități și limite ale demersului. Relevanța interacțiunilor.	18
2. Structura și funcționalitatea geosistemului.	26
2.1. Interacțiuni în sistemul abiotic	26
2.2. Interacțiuni în sistemul biotic	150
2.3. Interacțiuni în sistemul social-economic	173
2.3.1. Condiția umană în geosistem.	173
2.3.2. Necesitatea complexă – motivație specifică a interacțiunilor în sistemul social-economic.	174
2.3.3. Obiectiv și subiectiv necesar în sistem. Rezultate utile, efecte nedorite	175
3. Mișcarea în geosistem	208
3.1. Caracterul specific al mișcării în geosistem. Transferul și modificările de substanță, energie și informație.	208
3.2. Libertatea mișcării în geosistem	216
3.3. Continuitate, prag, discontinuitate.	218
3.4. Dezechilibru funcțional, echilibru dinamic	228
3.5. Risc, hazard, dezechilibru disfuncțional, degradare.	228
3.6. Funcționalitate. Autoreglare	233
4. Niveluri de organizare ale geosistemului. Entități spațiale rezultate din ierarhizări funcționale	234
5. Geosistemul și timpul	237
5.1. Geosistemul și timpul: absolut, relativ (succesiune, simultaneitate, durată)	237
5.2. Repere cronologice în evoluția geosistemului.	242

6. Calitatea geosistemului	245
6.1. Noțiunea de calitate în cazul structurilor sistemice. Calitatea geosistemului	245
6.2. Fenomenele de criză în geosistem.	246
6.3. Mecanisme și forme spontane/dirijate de redresare.	249
Partea a III-a Controlul, protecția și conservarea geosistemului.	251
1. Controlul geosistemului	251
1.1. Noțiunea de control în cazul structurilor sistemice	251
1.2. Monitoringul geosistemului	253
1.2.1. Cuantificarea – necesitate și posibilități	253
1.2.2. Monitoring	255
1.3. Banca de date geosistemice și S. I. G.	257
1.4. Modelizarea actuală a geosistemului	258
1.5. Vizualizarea ca mijloc de control al geosistemului	260
1.5.1. De la „minuta” de gestiune la hărțile analitice	260
1.5.2. Hărți de sinteză parțială. Buletine cartografice ale geosistemului	261
1.5.3. Atlasul geosistemului – variante regionale și generale actuale	263
2. Protecția și conservarea geosistemului	264
2.1. Concepte, motivații, factori implicați în protecția și conservarea geosistemului	264
2.2. Organizarea protecției și conservării	267
2.2.1. Politici de protecție și conservare	267
2.2.1.1. Tactici sectoriale și strategii de ansamblu ale protecției geosistemului	269
2.2.1.2. Economia protecției geosistemului	275
2.2.1.3. Legislația și instituționalizarea protecției	278
2.2.1.4. Educația, informația și formația de specialitate- în domeniul protecției și conservării geo- sistemului	282
Concluzii	285
Bibliografie.	292

INTRODUCERE

Evoluția *cunoașterii umane*, de la formele empirice inițiale (realizate prin experiență directă, frecvent îndelungată și adesea dureroasă) până la investigația contemporană a spațiului extraterestru și a codului genetic, exprimă aspirația permanentă de control al condițiilor de existență. Chiar dacă, în timp, cercetarea științifică fundamentală s-a desprins de această motivație pragmatică, aplicațiile sale au exprimat – sub o formă sau alta – permanența, în plan secund, a dorinței de cunoaștere cât mai avansată a condițiilor de viață, naturale și social-economice, în scopul utilizării/organizării lor cât mai profitabile. În acest context trebuie înțeles și interesul actual generalizat pentru ceea ce, atât în știință cât și în alte domenii, poartă denumirea de *mediu înconjurător* sau *mediu*.

Practic, tot ceea ce influențează viața social-economică, prosperitatea materială, progresul spiritual, ca și – în ultimele decenii – efectele activităților economice asupra naturii intră din ce în ce mai mult în preocupările științei și tehnicii, ale organismelor internaționale și regionale, guvernelor și organizațiilor non-guvernamentale naționale, publicului larg. Exprimând acest interes generalizat față de o realitate atât de complexă, fiecare tip de răspuns aduce cu sine o viziune proprie, modalități specifice de investigație și chiar o terminologie specializată.

În accepțiunea cea mai răspândită, totalitatea și unitatea dialectică a unor elemente naturale (scoarța terestră, aerul, apa, relieful, solul¹) care evoluează asigurându-și o stare de echilibru dinamic și susținând viața vegetală și animală, împreună cu care constituie cadrul natural al existenței umane, reprezintă *mediul natural*. Aflat într-o continuă evoluție, structura și caracteristicile sale dinamice s-au modificat mult, el devenind mereu mai complex, mai variat. Chiar în intervalul scurt (raportat la formarea și evoluția Pământului ca planetă) dintre apariția strămoșilor omului și epoca actuală, mediul natural a evoluat mult, independent de existența și voința speciei umane (pe seama mobilității plăcilor litosferice au avut loc fenomene tectonice ample, care au impulsionat orogeneza, s-a modificat corespunzător conturul uscatului și al mărilor, s-au instalat și s-au retras succesiv mai multe glaciații continentale și montane, au alternat climate calde și reci, umede și uscate, care au determinat alternanțe de floră, faună și soluri).

¹ Solul este un efect și al acțiunii pedogenetice a comunităților vii vegetale și animale, constituind simultan un suport vital al acestora.